

ตอนที่ 2: โรคมายังแพทย์และพยาบาลแล้ว

ช่วงนี้มีข่าวเจ้าหน้าที่สาธารณสุขติดเชื้อ บางส่วนของโรงพยาบาลจะต้องปิดเนื่องจาก บุคลากรติดเชื้อ หรือข่าวที่ระบุว่าแพทย์ผู้ติดเชื้ออาจจะแพร่เชื้อให้ผู้ป่วยที่ตนดูแลรักษาอยู่นอกจากนี้ ยังมีข่าวว่าบุคลากรได้รับความเสี่ยงมากขึ้นเนื่องจากผู้ติดเชื้อปิดบังพฤติกรรมเสี่ยงของตน

ผู้รับข่าวสารก็เกิดอารมณ์แตกต่างกันไป ส่วนหนึ่งแสดงความเห็นว่าบุคลากรสาธารณสุขต้องทำตัวเป็นตัวอย่างในการหลีกเลี่ยงการติดเชื้อ อีกส่วนหนึ่ง เห็นว่าผู้ป่วยเองก็ไม่รับผิดชอบต่อความปลอดภัยของบุคลากร

ผมคิดว่าไม่มีใครอยากติดเชื้อ แต่มนุษย์มีปมบางอย่างอยู่เหนือเหตุผล เช่น เชื่อว่าตนเองโชคดีกว่าคนอื่น มีความเสี่ยงน้อยกว่า มีภูมิคุ้มกันมากกว่า หรืออาจจะมีอาการจำเป็นหรือความอยากบางอย่างอยู่เหนือเหตุผล เช่น ความสนุกคึกคะนอง ความกังวลเรื่องรายได้ ซึ่งอยู่เหนือความเสี่ยงของตนและความเสี่ยงของผู้อื่น

เมื่อถึงเวลา คนที่ทำผิดพลาดส่วนใหญ่ก็มักจะ ต้องปิดบังความผิดของตนเพื่อไม่ให้ถูกประณาม

“การปิดบังความจริงเพื่อไม่ให้ถูกประณามหรือลงโทษ ทำให้คัดกรองด้วยประวัติอาจจะไม่ค่อยได้ผล คั้นไม่พบผู้แพร่โรค โรคจึงระบาดต่อไป ดังนั้น ต้องช่วยกันลดการตีตรา ซึ่งเป็นโรคจากสังคมที่ทับถมลงบนโรคทางกาย จะช่วยควบคุมโรคได้ง่ายขึ้น”

ศ.ดร.นพ.วีระศักดิ์ จงสู่วิวัฒน์วงศ์
หน่วยระบาดวิทยา คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
(นักวิจัยแกนนำ สวทช. ประจำปี 2553)

หรือลงโทษ เข้าทำนอง “ทำผิดก็อย่าให้จับได้ จับได้ก็อย่ายอมรับ ถ้ารับก็รับเพียงครั้งเดียว”

การปิดบังความจริง ทำให้คัดกรองด้วยประวัติ อาจจะไม่ค่อยได้ผล นักระบาดวิทยาจะค้น ไม่พบผู้แพร่โรค โรคจึงระบาดต่อไป

เมื่อเป็นเช่นนี้ ในช่วงการระบาดไม่ว่าพบใครก็ตาม ต้องสงสัยไว้ก่อนว่ามีเชื้อ ต้องระวังเรื่อง ละอองหายใจทุกคน (universal respiratory precaution) เช่น ทุกคนต้องถูกบังคับให้สวม หน้ากากอนามัยและฆ่าเชื้อที่มือเมื่อเข้าที่ สาธารณะ หรือก่อนและหลังพบกันหรือสัมผัสกัน ทุกคนต้องหลีกเลี่ยงอยู่ด้วยกันในห้องปิด เป็นเวลานาน และต้องเว้นระยะห่างตามที่ กำหนด

สมัยเมื่อ 20-30 ปีก่อน เป็นช่วงที่ HIV ระบาด เข้าเมืองไทย บุคลากรทางการแพทย์ก็กังวล เรื่องการรับเชื้อมาก จนกระทั่งทั่วโลกตกลงกัน ได้ว่าต้องมี universal precaution คือ เลือด หรือสิ่งคัดหลั่ง ไม่ว่าจะมาจากใครก็ต้องสมมติ ไว้ก่อนว่ามีเชื้อ ทำไปอย่างนี้การติดเชื้อใน บุคลากรก็ลดลงจนไม่เป็นปัญหา Stigmatization หรือการตีตรา ซึ่งเป็นโรคจากสังคม (social health problem) ที่ทับถมลงบนโรคทางกาย ดังนั้น ต้องช่วยกันลดการตีตรา จึงจะควบคุม โรคได้ง่ายขึ้น

ดังอุปมาที่ว่า “Carrot and stick” เปรียบเทียบ Carrot คือ การให้รางวัล ขณะที่ Stick (ไม้เรียว) ก็คือ การลงโทษ ดังนั้น ต้องให้การศึกษอย่างกว้างขวาง ให้ความช่วยเหลือผู้ ติดเชื้อที่เคราะห์ร้าย ขณะเดียวกันคนจงใจ ไม่ทำตามกฎระเบียบ และเพิ่มความเสี่ยงต่อ สังคม ก็ต้องใช้กฎหมายเล่นงานลงโทษให้หนัก เพื่อไม่ให้คนอื่นเอาเยี่ยงอย่าง
